

Praha 3. 10. 2012

48

Činnost hemodialyzačních středisek v České republice v roce 2011

Activity of hemodialysis centres in the CR in the year 2011

Souhrn

V České republice bylo k 31. 12. 2011 evidováno 98 hemodialyzačních středisek s celkem 1 232 dialyzačními lůžky. Jejich činnost zajišťovalo 222 lékařů. Počet provedených výkonů vzrostl proti předchozímu roku o 4,8 % na 820,5 tisíc, z čehož 53 % tvořily hemodialýzy a 47 % hemodiafiltrace. V hemodialyzačních střediscích se v daném roce léčilo 12 059 pacientů.

Summary

In the Czech Republic, there were 98 hemodialysis centres with 1 232 dialysis beds in total by 31. 12. 2011. Their activity ensured 222 physicians. The number of executed treatments increased by 4.8 % compared to the previous year and reached 820.5 thousands, of which 53 % were hemodialysis and 47 % hemodiafiltrations. In hemodialysis centres 12 059 patients were treated in that year.

Tato Aktuální informace vychází z dat Ročního statistického výkazu o činnosti zdravotnických zařízení pro obor hemodialyzační středisko, který je součástí Programu statistických zjišťování Ministerstva zdravotnictví. Výkaz vyplňuje každé samostatné oddělení (pracoviště), kde se provádí hemodialýza nebo jiná očišťovací metoda včetně ambulantních částí nemocnic. Vyplňování se týká všech zdravotnických zařízení bez ohledu na jejich zřizovatele.

V České republice bylo k 31. 12. 2011 evidováno celkem 98 hemodialyzačních středisek (dále HDS), vyplňované výkazy měly 100% návratnost. Oproti roku 2010 přibýlo jedno HDS v Jihomoravském kraji, v České republice tak pokračuje dlouhodobý nepatrný nárůst HDS.

S nárůstem počtu hemodialyzačních center se mírně zvýšil také počet pracovníků zajišťujících jejich činnost. Během roku 2011 pracovalo v hemodialyzačních střediscích 222 lékařů, 1 163 pracovníků ZPBD¹ a 116 ostatních odborných pracovníků (vše v průměrných ročních přepočtených počtech)². Na jedno hemodialyzační středisko připadalo průměrně 2,3 lékařů a 11,9 pracovníků ZPBD. Nejvíce lékařů na jedno hemodialyzační středisko bylo evidováno v Pardubickém (4,0) a Karlovarském kraji (3,5). Naopak nejméně lékařů bylo evidováno v Moravskoslezském (1,3) a Jihočeském kraji a Kraji Vysočina (shodně 1,6). Nejvyšší počet ZPBD na jedno HDS byl zaznamenán v Libereckém kraji (16,1), nejnižší v Moravskoslezském a Středočeském kraji (shodně 9,7). V Moravskoslezském kraji byly tyto podprůměrné počty lékařů a ZPBD částečně

¹ ZPBD - zdravotničtí pracovníci nelékaři s odbornou způsobilostí.

² Přepočtené počty (úvazky) - rovná se součtu úvazků jednotlivých zaměstnanců a zaměstnavatelů k 31. 12.

doplněny nejvyšším průměrným počtem ostatních odborných pracovníků (0,3) na jedno hemodialyzační centrum.

Během roku 2011 bylo v HDS léčeno 12 059 pacientů, což je o 7,4 % více než v předchozím roce 2010 (11 233 pacientů). Více než čtvrtině těchto pacientů byla zdravotní péče poskytnuta v hemodialyzačních střediscích v Hl. m. Praha. V programu akutním byla hemodialýza provedena u 5 197 pacientů, což představuje 5 osob na 10 tisíc obyvatel. Nejvíce pacientů v tomto programu bylo zaznamenáno rovněž v Hl. m. Praha, kde byla léčena téměř polovina z celkového počtu akutních pacientů (2 043), tj. 16,5 pacientů na 10 tisíc obyvatel. Nadprůměrného počtu pacientů dosáhl i Jihomoravský kraj, kde bylo léčeno 687 akutních pacientů. V chronickém programu bylo v hemodialyzačních střediscích léčeno 6 862 pacientů, z toho 92 % hemodialýzou a 8 % peritoneální dialýzou. Peritoneální neboli břišní dialýza je čištění krve při selhání ledvin pomocí opakovaného pravidelného napouštění dialyzační tekutiny do břišní dutiny, které si pacient provádí většinou sám v domácím prostředí. V některých zemích se touto formou léčí podstatně více chronických pacientů (v Kanadě více než 20 %, v Austrálii přes 40 %), což závisí na místních zvyklostech, dostupnosti konkrétní metody a na rozhodnutí pacientů. Hemodialýzou se v chronickém programu v roce 2011 léčilo 6 298 pacientů, tedy 6 osob z 10 tisíc obyvatel. Nejvíce pacientů léčených hemodialýzou v chronickém programu na 10 tisíc obyvatel bylo v Karlovarském kraji (8,6), nejméně v kraji Středočeském (4,3).

Spolu se stárnutím populace ČR a zvyšujícím se počtem osob ve věku nad 65 let se také zvyšuje počet pacientů v tomto věku léčených hemodialýzou v chronickém programu. Pacienti nad 65 let tvořili 56 % a pacienti ve věku 20–64 let 44 % léčených osob. Pouze 14 pacientů léčených pravidelně hemodialýzou bylo ve věku do 19 let. Nejvyrovnanější počty pacientů do 64 a nad 65 let byly ve Zlínském a Moravskoslezském kraji, naopak největší rozdíly mezi věkovými kategoriemi byly v Kraji Vysočina (více než 67 % ve věkové kategorii 65+). V programu chronickém připadlo na 10 tisíc obyvatel ve věku 20–64 let celkem 4,8 pacientů léčených hemodialýzou, ve věku nad 65 let to bylo 21,2 pacientů. Mezi pacienty léčenými hemodialýzou převládali muži, a to téměř z 60 %.

Počet výkonů provedených v roce 2011 v HDS stoupl proti předchozímu roku 2010 o téměř 5 % na 818 779 dialýz. Nárůst byl nejvyšší ve Středočeském kraji a to o více než 11 %, pokles byl zaznamenán pouze u Královehradeckého kraje (o necelé 1 %). Již několikátým rokem se u provedených výkonů zvyšuje zastoupení hemodiafiltrace, v roce 2011 bylo touto metodou provedeno 47 % všech výkonů. Hemodiafiltrace jsou určitou kombinací hemodialýzy a hemofiltrace, pro pacienty jsou šetrnější a také tato procedura trvá kratší dobu. Nevýhodou hemodiafiltrací je ovšem vyšší finanční náročnost než u hemodialýzy. Hemodialýza byla provedena u 53 % a hemofiltrace u necelé jedné desetiny procenta všech výkonů. Nejnižší zastoupení výkonů hemodiafiltrací bylo v posledních letech ve Zlínském kraji.

Vybavenost HDS v ČR se v roce 2011 zvýšila o 42 dialyzačních míst na 1 232 a o 80 hemodialyzačních přístrojů na 1 701. Největší nárůst počtu míst i přístrojů byl evidován v Jihomoravském a Olomouckém kraji. K poklesu počtu dialyzačních lůžek nedošlo v žádném kraji, k poklesu v počtu dialyzačních přístrojů došlo pouze u Hl. m. Praha (o 3 přístroje).

Průměrný počet dialyzačních výkonů (hemodialýzy, hemofiltrace a hemodiafiltrace) provedených na jednom dialyzačním lůžku vzrostl oproti roku 2010 o 8 výkonů. Současná hodnota 665 dialýz na jedno lůžko odpovídá úrovni z roku 2003, kdy započal tříletý nárůst následovaný mírným poklesem do roku 2010 a opětovným vzestupem v roce 2011. Nejvíce dialýz na jedno lůžko bylo vykázáno ve Středočeském a Karlovarském kraji (776 resp. 748 dialýz), nejméně v Olomouckém kraji (579 dialýz).

Zpracovala: Mgr. Jolana Typltová

Personální zajištění a počet hemodialyzačních středisek v roce 2011

Území, kraj	Počet hemodialyzačních středisek	Lékaři			ZPBD		
		průměrné přepočtené počty	na 10 000 obyvatel	na 1 HDS	průměrné přepočtené počty	na 10 000 obyvatel	na 1 HDS
Hl. m. Praha	14	47,30	0,38	3,4	191,75	1,55	13,7
Středočeský kraj	8	20,15	0,16	2,5	77,40	0,61	9,7
Jihočeský kraj	7	10,96	0,17	1,6	70,14	1,10	10,0
Plzeňský kraj	4	8,75	0,15	2,2	53,54	0,94	13,4
Karlovarský kraj	3	10,60	0,35	3,5	35,30	1,16	11,8
Ústecký kraj	7	18,57	0,22	2,7	99,01	1,19	14,1
Liberecký kraj	3	5,50	0,13	1,8	48,37	1,10	16,1
Královéhradecký kraj	5	11,16	0,20	2,2	70,64	1,27	14,1
Pardubický kraj	5	20,16	0,39	4,0	59,71	1,16	11,9
Kraj Vysočina	5	8,10	0,16	1,6	67,69	1,32	13,5
Jihomoravský kraj	11	20,73	0,18	1,9	123,74	1,06	11,2
Olomoucký kraj	7	13,20	0,21	1,9	72,71	1,14	10,4
Zlínský kraj	5	9,28	0,16	1,9	56,80	0,96	11,4
Moravskoslezský kraj	14	17,65	0,14	1,3	136,41	1,11	9,7
Česká republika	98	222,11	0,21	2,3	1 163,21	1,11	11,9

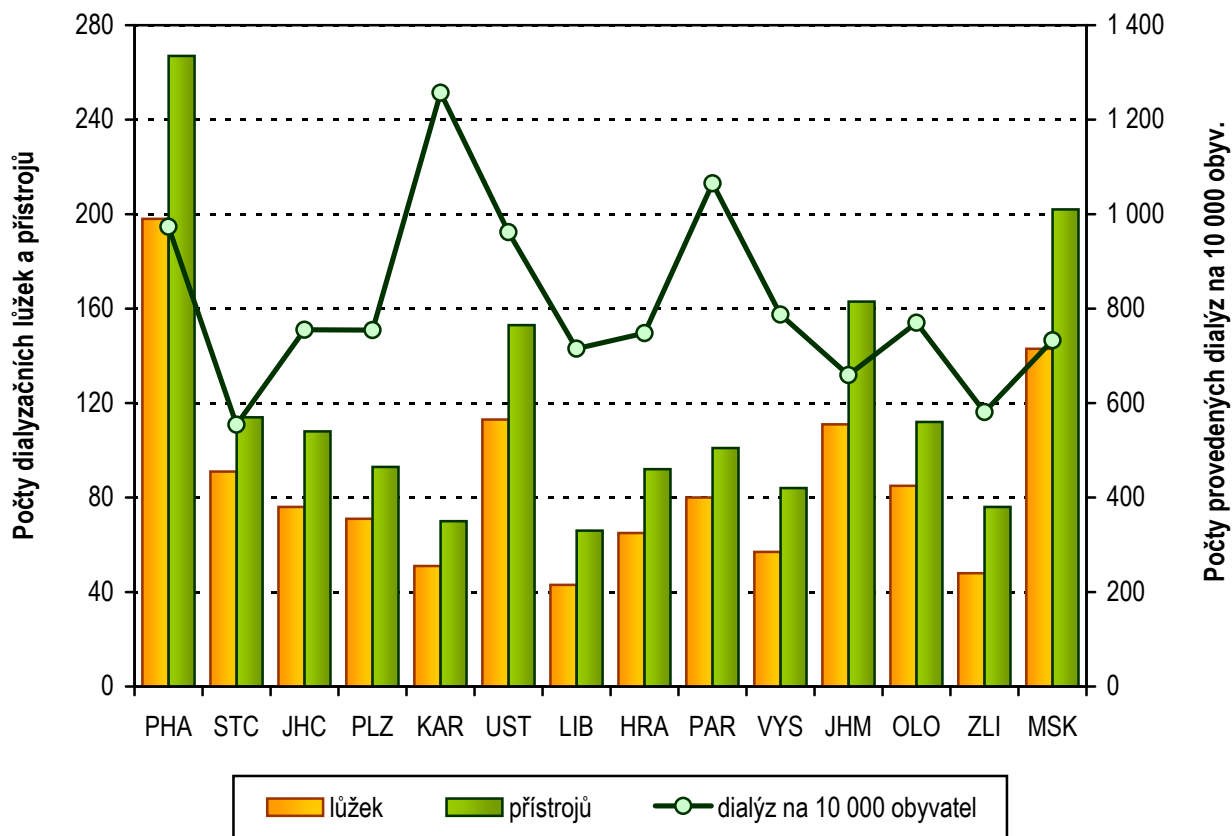
Počet léčených pacientů a provedených výkonů v roce 2011

Území, kraj	Počet pacientů léčených						Počet všech provedených výkonů
	v programu akutním		v programu chronickém				
	hemodialýzou		hemodialýzou		peritoneální dialýzou		
	celkem	na 10 000 obyvatel	celkem	na 10 000 obyvatel	celkem	na 10 000 obyvatel	
Hl. m. Praha	2 043	16,5	917	7,4	160	1,3	121 631
Středočeský kraj	123	1,0	546	4,3	24	0,2	70 570
Jihočeský kraj	173	2,7	405	6,4	23	0,4	48 024
Plzeňský kraj	384	6,7	329	5,8	35	0,6	43 292
Karlovarský kraj	31	1,0	262	8,6	22	0,7	38 149
Ústecký kraj	281	3,4	578	7,0	55	0,7	79 769
Liberecký kraj	76	1,7	230	5,2	21	0,5	31 396
Královéhradecký kraj	332	6,0	335	6,0	34	0,6	41 501
Pardubický kraj	119	2,3	364	7,1	34	0,7	55 047
Kraj Vysočina	157	3,1	307	6,0	25	0,5	40 311
Jihomoravský kraj	687	5,9	640	5,5	70	0,6	76 908
Olomoucký kraj	236	3,7	366	5,7	18	0,3	49 304
Zlínský kraj	183	3,1	316	5,4	7	0,1	34 256
Moravskoslezský kraj	372	3,0	703	5,7	36	0,3	90 354
Česká republika	5 197	5,0	6 298	6,0	564	0,5	820 512

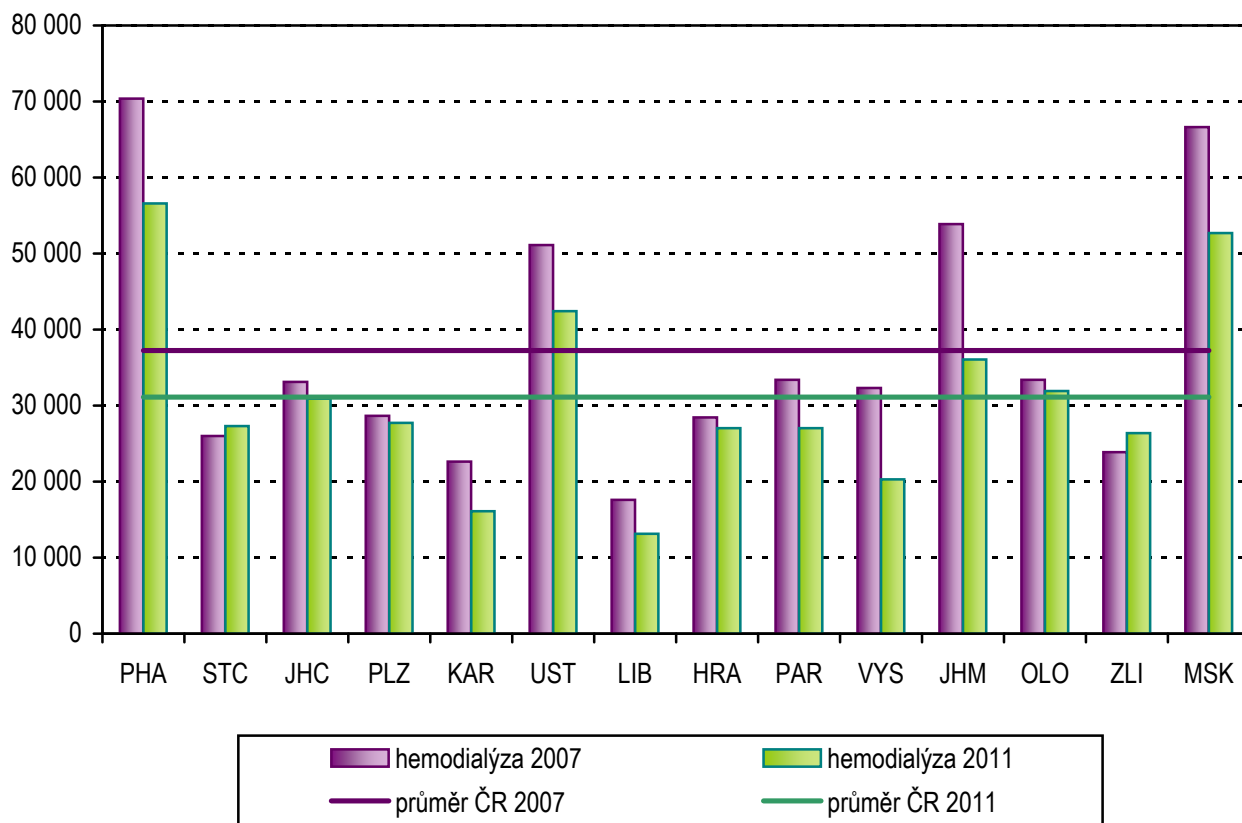
Činnost hemodialyzačních středisek v roce 2011

Území, kraj	Počet dialyzačních lůžek		Počet hemo- dialyzačních přístrojů	Počet provedených dialýz		
	celkem	na 100 000 obyvatel		celkem	na 10 000 obyvatel	na 1 úvazek lékaře
Hl. m. Praha	198	16,0	267	120 508	973,5	2 547,7
Středočeský kraj	91	7,1	114	70 570	554,3	3 502,2
Jihočeský kraj	76	12,0	108	48 024	755,2	4 381,8
Plzeňský kraj	71	12,4	93	43 123	754,6	4 928,3
Karlovarský kraj	51	16,8	70	38 149	1 256,9	3 599,0
Ústecký kraj	113	13,6	153	79 717	962,1	4 292,8
Liberecký kraj	43	9,8	66	31 339	715,3	5 698,0
Královéhradecký kraj	65	11,7	92	41 443	748,0	3 713,5
Pardubický kraj	80	15,5	101	54 999	1 065,3	2 728,1
Kraj Vysočina	57	11,1	84	40 311	787,4	4 976,7
Jihomoravský kraj	111	9,5	163	76 801	659,4	3 704,8
Olomoucký kraj	85	13,3	112	49 210	770,3	3 728,0
Zlínský kraj	48	8,1	76	34 256	581,0	3 691,4
Moravskoslezský kraj	143	11,6	202	90 329	732,8	5 117,8
Česká republika	1232	11,7	1 701	818 779	780,0	3 686,4

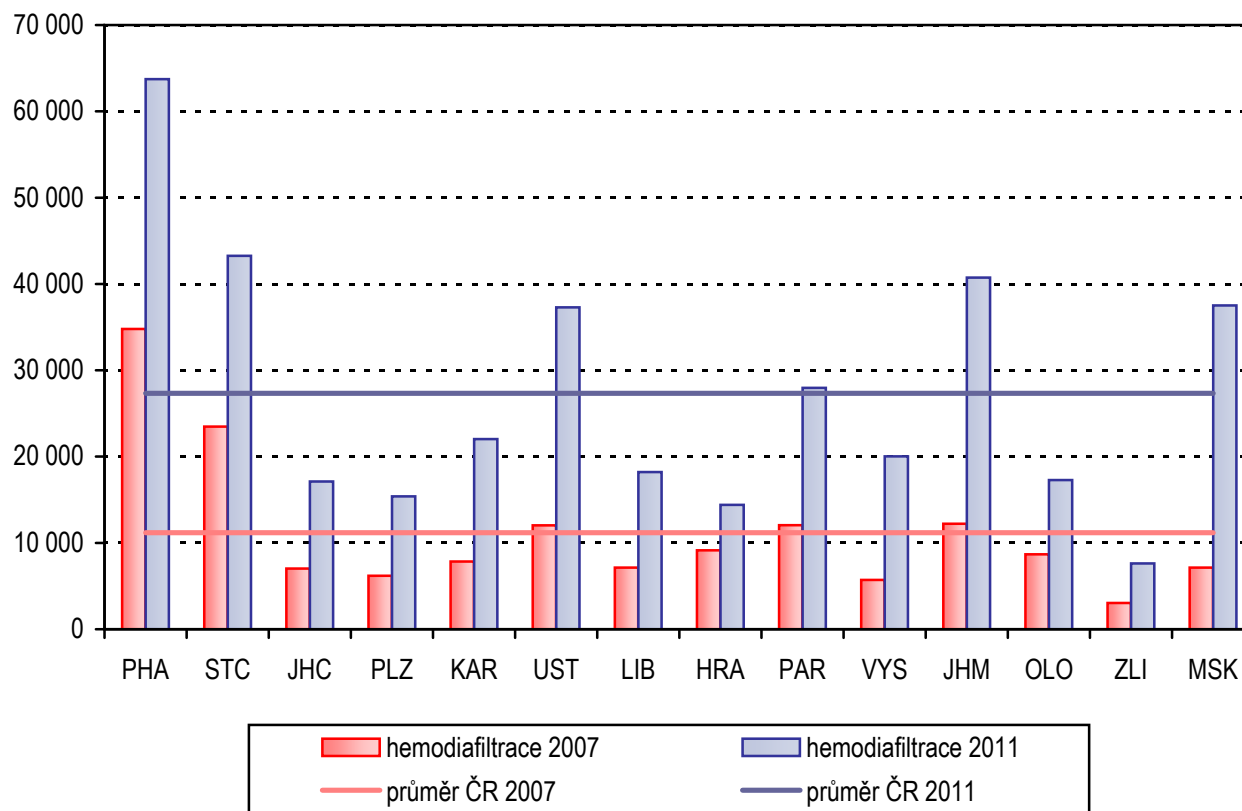
**Počty dialyzačních lůžek, hemodialyzačních přístrojů
a provedených dialýz na 10 000 obyvatel v roce 2011**

Počet provedených hemodialýz v letech 2007 a 2011

Počet provedených hemodiafiltrací v letech 2007 a 2011

Vývoj počtu dialyzačních lůžek na 100 tisíc obyvatel
a počtu provedených dialýz na 1 dialyzační lůžko

